9 ÅRG.
N:r 15

TIDEVARVET

11 APRIL
1931

Lösnummer 15 öre.

TIDEVARVET
den 11 april 1931 innehåller:

A och B.
Ledande artikel.

Den nordiska folkhögskolan i Genève.

Ett sakligt hjärta.
Av Maria Lazar.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund.

"Kvinnolistan".
Ett inlägg.

En präktig flicka.
Av Eva Schmidt.

Belägringstillstånd.

Sedan två veckor tillbaka flammar inbördeskriget inom de tyska nationalsocialisternas läger. Mot Hitler med Göbbels vid sin sida och de skaror som följa dem, har söndrat sig en grupp, som under f. poliskapten Stennes ledning med förtvivlans mod slåss för livet, vilket enligt deras mening är, att nationalsocialismen bibehåller karaktären av kamprörelse i stället för att urvattnas och omformas till någonting som liknar ett politiskt parti.

Krisen har många orsaker. Efter de tilltagande alltmera skandalösa lagöverträdelserna från nationalsocialisternas sida, tillgrep rikspresidenten Hindenburg sin rätt att i händelse av fara för allmän ordning och säkerhet — »Republiken-är-i-fara-paragrafen» — utfärda undantagsbestämmelser med viktiga inskränkningar i församlings-, yttrande- och tryckfriheten, förbud mot folksamlingar i uniform etc. Detta betyder i själva verket en form av belägringstillstånd. Hitler, som avlagt ed på sin rörelses laglighet, anser nu uppfyllandet av dessa villkor vara lämpligt för dess bestånd och har i upprop påbjudit hänsynlös utrensning ur partiet av alla opålitliga element. »Därmed är Hitlers trohetsbrott, som jag ännu i det längsta vägrade att tro på, verklighet», utropar den från sin post såsom olämplig avsatte Stennes. »Livsnerven är träffad i den rörelse, som skulle rädda Tysklands folk ur dess elände.»

Samtidigt med dessa dramatiska utbrott har partiet drabbats av yttre motgångar. Inrikesminister Frick i Thüringen har genom misstroendevotum från socialdemokrater, kommunister, statspartiet och tyska folkpartiet tvungits avgå från sin inflytelserika post som minister. Detta är ett allvarligt avbräck i den erövring av småstaterna, som varit rörelsens paroll alltsedan striden om platser i riksregeringen gjorts om intet — en erövring, som dock aldrig hunnit längre än till Thüringen.

Den uppgörelse, som nu synes ske, såväl bland nationalsocialisterna inbördes som i dessas förhållande till andra meningsriktningar är i sin våldsamhet, uppfylld av vapenbrak och stora ord, en naturlig fortsättning på det år som gått till ända, under vilket det beräknas att inte mindre än 300 människor blivit dödade i politiska sammandrabbningar. Det ingripande mot de medborgerliga rättigheterna, som undantagsbestämmelserna betyda, förefaller därför vid första påseendet vara en välkommen lindring i oron, man hoppas åtminstone få gå trygg på gatan.

Emellertid är nödvändigheten av ett sådant ingripande ett underkännande av det tyska folkets förmåga att styra sig självt, som uppkallat de ansvarskännande till allvarlig eftertanke.

I en anmälan av d:r Prager i senaste numret av Der Aufbau, av ett par nyutkomna skrifter om den tyska nationalsocialismens väsen, gör författaren ett försök att klarlägga det romantiska sinnelag och den kritiklösa lust till hjältedyrkan, som förmått tusenden av människor att kasta sig över den nya idolen Hitler. Inte minst sorgligt är kvinnornas uppträdande. De, som dock bara ha en instängd plats i köket att vänta av de nya herrarna, ha inte tvekat att i stora skaror samla sig kring deras medeltidsmässiga ideal. Mot denna ödesdigra drift att med liv och själ hänge sig åt ett ideal, utan att *samtidigt* utveckla sin egen frihet och sin egen kraft finns ingen annan bot än att åter och åter inpränta ansvaret och den personliga friheten som de enda bärande grunderna för en demokratisk stat.

Genom den förstoring av motsättningarna, som präglar de sista veckornas händelser i Tyskland, te sig dessa som ett lättfattligt åskådningsmaterial till vad som händer, mer eller mindre på ytan, i de flesta länder. Det är därför anledning att med så mycket större intresse följa händelserna i Hindenburgs och Hitlers land.

Norden inför 1932.

Av *ELIN WÄGNER.*

Om Moses levde nu skulle han säga om oss som en gång om Israels folk: o att de vise vore, att de förstå måtte vad dem i framtiden övergå skall.

Det är rätt märkvärdigt att folken nu som fordom icke fråga vidare mycket efter det. General Weygand, den franske generalstabschefen säger att det är ett slags respect humain som skapar tystnaden omkring giftkrigets fruktansvärda perspektiv. Men en verklig respekt för det mänskliga skulle icke sky och skjuta undan detta hot utan ta itu med det. Tystnaden kommer av ångest eller av lättsinne och är i båda fallen farlig.

Det befriande med det tredagarsmöte som hölls på *Ekered* omkring Vårfrudagen var att den tystnaden omkring våra stora problem hade brutits. I stället ägnades ett intensivt intresse åt sådana frågor som nordisk folkförbundspolitik, och nordiskt samgående vid avrustningskonferensen. Man skyggade icke för att se i ansiktet de faror som hota och lät sig heller icke skrämmas till passivitet. En vilja att handla var märkbar, och där fanns också tro på att vi nordens folk voro kallade att göra en insats.

De närvarande hade samlats från olika håll utan hänsyn till partier. Kärnan var kanske kommitterade och stipendiater till folkhögskolan i Genève. Där fanns medlemmar av svenska kvinnors vänsterförbund i dess olika grupper, Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet, representerat av d:r Naima Sahlbom, clartister, folkhögskoleungdom, fackföreningsfolk och socialdemokratiska pampar, några lärda specialister. Somliga tillhörde liksom initiativtagarinnan och värdinnan fru *Rut Adler* två eller flera av dessa grupper. Men alla sammansmältes snart till en ny enhet av sitt gemensamma intresse.

Den första tiden ägnades huvudsakligen åt begrundan av krigets sammanlöpande orsaker, och här var det fackmän på olika områden som riktade in diskussionen.

Den danske ingenjören Nienstedt, sökte felet i systemet någonstädes i följderna av upptäckten att man kan dra nästan obegränsad kraft ur naturen. Därav de människobesparande maskinerna och den svindlande produktionsökningen. Därav igen den våldsamma suggestionsapparat som måst sättas igång för att pressa produktionen på allmänheten. Med den har lögnens och överdriftens ande nästlat sig in och denna oexakthet på ett område är en farlig röta för människoanden.

Överför man, vad talaren ej gjorde, tankegången på vapenindustrien, där naturligtvis även kapaciteten ökats som vid annan industri, så förstår man dess nödvändighet att göra propaganda för att få avsättning. Men man är här inne på farligare saker än annonser om palmolive eller bilar och patentmedicin. Ty propagandan för att stimulera köplusten av brandbomber skötes genom artiklar om Sovjets onda intentioner, resp. Polens, Tysklands och Frankrikes.

Byggmästare Blomkvist talade om det moderna stråtröveriet som tomt- och husjobbare öva och illu-

(Forts. å sid. 3).

Vad har hänt?

DEN PRISTÄVLAN RÖRANDE EN UPPLYSNINGSSKRIFT i sexualetik och sexualhygien för ungdom i 14—15-årsåldern, som förra våren utlystes av Centralförbundet för socialt arbete, har avgjorts. Bland tjugu tävlingsskrifter ha utvalts till första pris d:r Siri Wikander-Brunanders skrift, Ärliga svar på dolda frågor, andra pris Sund ungdom av fröken Elisabeth Gimming, tredje pris Släktlivet av doktorerna Eric och Rut Grubb. Dessutom har prisnämnden beslutat inköpa Kortfattad upplysningsskrift för flickor av d:r Gärda af Geijerstam.

Sedan en handledning till föräldrars och målsmäns tjänst — alltså avsedd närmast för små barn — kommit till stånd genom det av Kvinnliga läkares klubb förra året tagna initiativet, har alltså den nu avgjorda pristävlingen åstadkommit en önskvärd komplettering av den lättillgängliga litteraturen på området.

STORSTREJK HAR UTBRUTIT i Norge, där omkring 43,000 man från och med onsdag kväll beslutat nedlägga arbetet. Från den 15 april ha arbetsgivarna uppsagt de anställda vid ytterligare ett antal företag omfattande bortåt 35,000 man. Det är järn-, gruv-, textil- och grafisk industri som berörs av denna stora arbetsinställelse, vilken föregåtts av mycket långvariga förhandlingar. Också från Danmark hota underrättelser om storstrid. Om inte pågående förhandlingar leda till uppgörelse komma 50,000 arbetare att lockoutas från och med fredag.

DEN FÖRESLAGNA TULLUNIONEN mellan Tyskland och Österrike har mottagits med stor uppståndelse i de länder som känna sig hotade och i någon mån bedragna, detta gäller framförallt Frankrike. Rädslan för österrikisk anslutning till ett Stortyskland har därvid till en början spelat stor roll. Emellertid kommer frågan att behandlas vid folkförbundsrådets majsammanträde i år. Det blir då tillfälle att klara ut dess rättsliga sidor från alla synpunkter och man får hoppas att det opsykologiska sätt, på vilket överenskommelsen bekantgjordes, inte kommer att för framtiden hindra ett lyckligt genomförande av tanken.

Veckovakten

Ett sakligt hjärta.

När man skall läsa Erich Kästner, är följande lämpligt: en dag, vilken dag som helst, men inte en söndag, lägger man sig på sin soffa och ifall det är mörkt knäpper man på ljuset — helst inte under en sidenlampskärm.

Man kan också ta till boken på den vanliga middagstimmen, när spårvagnarna är proppfulla av kontors- och butiksfolk. Kort och gott, man kan ta till dessa dikter när som helst, dock om möjligt inte i högtidliga ögonblick, det vore nästan otillständigt. Gärna kan man läsa dem tillsamman med någon som man är rätt så bekant med. Men man skall akta sig att läsa dem i ett större sällskap, man skall akta sig för att höja rösten, att ge klang och schwung åt dessa rim. Man skall tala med samma tonfall som man säger: låna mig en ren näsduk, eller: jag tror det regnar i dag. Man skall inte hänga upp sig på de enskilda verserna, man skall bara slå upp boken, för min del på sid. 84 — och man blir skakad. — Det finns alltså lyrik, tysk lyrik av i dag, det finns återigen lyrik, alltjämt lyrik. Den är inte himmelsblå och inte rosenröd, den är helt enkelt — för att använda ett på alla språk oöversättligt uttryck — schnoddrig — nästan snobbigt enkel.

» Jag sätter mig gärna mellan två stolar, — jag sågar av grenen på vilken jag sitter, — jag går genom de döda känslornas trädgård — och där jag går fram planterar jag vitsar.» Men känslorna är äkta, också de döda, och vitsarna är sorgsnare än all poetisk melankoli från förkrigstiden. — »Man kan plötsligt bli förfärligt ensam, — då hjälper det inte att fälla upp kragen, — och säga sig själv framför ett bodfönster: — Den där hatten är bra men litet för liten. — Då hjälper det inte att fly hem med sig själv — och ta brom ifall man har brom hemma, — då hjälper det inte att skämmas för sig själv — och med all hast dra ner gardinen. — Då vet man hur det vore att vara liten — så liten som de nyfödda barnen äro! — Då sluter man båda ögonen och blir blind. — Och ligger ensam ...»

Verkligheten rycker närmare, blir stor och hotande som ett fönsterkors när man har feber. Herr Kästner, Ni överdriver! Nej, herr Kästner överdriver inte, han uttalar bara allting så tydligt. När han »i stället för en ballad» berättar om Kurt Schmidt, så vet man med ens hur alla Kurt Schmidtar är till mods. Det finns ju nämligen så många Kurt Schmidtar. — »10 timmar låg han stum och utan syn. — 4 timmar brukte han att fara och att äta. — 9 timmar stod han i sin glasfabrik. — Sista timmen återstod för andliga intressen. — — Bara på sön- och helgdagar fick han sova sig mätt. — Sedan rakade han sig tills han var svedd. — Därpå dansade han på stadens lokaler. — Och blev hastigt bekant med främmande fröknar. — — På måndag började nästa vers. — Men det var alltid samma visa! — Ett år dog bort. Ett annat år drog in. — Och vad än kom, kom aldrig någon skillnad.». — Aldrig kom någon skillnad! Har man någonsin riktigt betänkt det? Och vem har väl någonsin förut räknat de timmar som en människa av en högre civilisation tillbringar i ett skakande fortskaffningsmedel med dålig luft. — Fyra timmar brukte han att fara och att äta. »Och tiden gick i marschtakt som soldat. — I samma takt och tu. Och Schmidt gick med. — Och tid förgick. Och Schmidt förgick med den. — En dag han märkte plötsligt att han led.»

Och bokhållaren skriver till sin mor: »Här sitter jag ständigt och räknar och skriver — femsiffriga talen och blir knappast mätt. — Jag skall kanske söka mig bort till nåt annat? — Och helst till en alldeles främmande stad. — Jag är väl inte dum, jag sitter där jag sitter. — Jag lever väl, men det märker man knappt. — På ett sidospår kör jag livet igenom. — Det är inte bara ledsamt. Det är också tungt.»

Detta är ju ingen poesi. Verkligen

(Forts. å sid. 4.)

Prenumerera på Tidevarvet från 1 april

Pris till årets slut **kr. 4:50**
För ett kvartal **kr. 1:50**

Insänd avgiften på postgironummer 1544

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Herkulesgatan 14 (f. d. L:a Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. 147 99, 24 24

TANDLÄKARE

TANDLÄKARE
ARNE JOMGÅRD
Folkungagatan 136—138, Stockholm
Mottagning efter överenskommelse.
Tel. Söder 173 02.

TANDLÄKARE
RIKARD HELMER
Kungsgatan 38III, (Centrum)
(hörnet av Sveavägen)
Mottagn. eft. överensk. pr tel. (1)170 80

Badinrättningen
Tel: Sö. 330 56
„ „ 48 67
Etablerad 1875.
Södermalms Tvätt- & Badinrättning
Badstugatan 4
Tvättinrättningen
Tel.: Sö. 336 30
„ „ 157 35

Eldbegängelsen

vinner med varje dag erkännande i allt vidare kretsar som den bästa formen för förvandlingen av de avlidnas stoft. Närmare upplysningar om eldbegängelsen lämnas avgiftsfritt å

Svenska Eldbegängelseföreningens Stockholmsavdelnings Byrå, Sveavägen 25, 2 tr. (hiss)

vid personligt besök eller pr telefon Norr 22 80, vardagar kl. 10—16, lördagar och helgdagsaftnar kl. 10—14.

Föreningen utger egen tidskrift: »*Ignis*», oumbärlig för alla eldbegängelsevänner. Sändes franko kr. 1.50 pr helår.

Anlita vid dödsfall
A.-B BEGRAVNINGS- & STERBHUSBYRAN
v. d:r. Erik Hagström, Äppelviken.
Allt för begravningar o. boutredningar.
Sv. Eldbegängelseföreningens ombud.
Ring vid dödsfall blott upp S. 27 22
(efter affärstid Äppelviken 614)
Bil till förfogande. Kontor o. utställn.
BORGAREGATAN 6.

Lucks Reklamkaffe

Den 11 april 1931.

A och B.

Det är en gammal sanning, att den, som sagt A, sällan kommer undan att också säga B. Det är inte nog med A, därpå måste följa B eller också något helt annat.

Till en sådan punkt har det kommit med d. s. k. inmalningstvånget av spannmål. Protektionism eller frihandel — så stod valet! *Ingendera* — blev svaret utan inmalningstvång av svensk spannmål. Och därmed trodde man sig ha givit något åt höger och något åt vänster och sluppit undan avgörandet. Men det svaret var ett ställningstagande för protektionismen lika väl som tullar, utom det, att ingen part tillfredsställdes, och resultatet blev, att sällan har det varit så svårt att avyttra brödsäd som efter att den hjälpen tillkommit. Det har varit fastställda priser, högre än vad annars betalats. Visserligen! Men, dels ha fordringarna på vikt varit väl höga, dels har säljaren föga glädje av goda priser, när ingen köpare finnes. För de större gårdarna har det ändå gått an, de ha fått sälja till storkvarnarna, ty de ha i stället köpt kraftfoder och gödningsämnen i större mängder, en sorts byteshandel. Men de mindre jordbrukarna, som alla partier tala om med sådan ömhet, ha fått sälja till underpris till dem, som icke varit bundna av avtalet. Efter inventeringen talas det om, hur många % av landets brödsäd, som återstår, och siffrorna ha utfallit till belåtenhet. Må vara, men kvar står, att kvarnarna alltjämt ligga med stora lager, och jordbrukarna kunna ej få avyttra vad de ha till avsalu.

Vad skall nu följa? Blir det B = statsmonopol på brödsäd, därhän leder ovillkorligen inmalningstvång. Eller finns mod och möjlighet att bryta med ett försök, som visat sig misslyckat. Det går inte att sköta jordbruk efter partipolitiska intressen.

La fleuriste

6 Malmtorgsgatan 6
Tel.: Norr 62 96, 25.

VINST
får Ni alltid om Ni väljer
någon av våra 23 olika *kaffesorter*. Prislägen t. 1.80, 1.90, 2.20, 2.50, 2.60, 2.80, 2.90, 3.10, 3.20, 3.40, 3.60, 3.80, 4.10 och 4.30 pr kg. *Moccablandning* och *Javablandning till 6.20 pr kg.* äro synnerligen omtyckta. Stor omsättning, därigenom *alltid nyrostat*, samt *billiga priser i förhållande till kvaliteerna.*
Belåtna kunder sedan nio år tillbaka. ½ kg. hemsändes i Sthlm, 4½ kg. fraktfritt t. landsorten. Där vi hava ombud hemsändes ½ kg. även i landsorten. Där vi förut icke äro repr. antagas nya ombud. Återförs. o. större förbrukare torde beg. specialoffert.
HANDELSFIRMAN HERMES
Birger Jarlsgatan 71, Stockholm.
Tel. N. 116 74, N. 65 46. Postgirok. 1839.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund.

Södermanlands länsförbund av det forna Frisinnade kvinnors riksförbund hade Marie Bebådelsedag årsmöte i Eskilstuna under fröken *Elisabeth Tamms* ordförandeskap.

I den upplästa årsberättelsen redogjordes bl. a. för styrelsens åtgöranden i samband med landstingsvalet under hösten samt för samarbete med Sörmlands socialdemokratiska kvinnodistrikt angående moderskapsunderstöd och förlossningsvård samt vanartslag.

Därpå vidtog behandling av frågan om anslutning till Svenska kvinnors vänsterförbund. Fröken Tamm höll ett inledningsanförande, vilket innehöll dels en återblick på F. K. R:s verksamhet, dels ett klarläggande av den nya organisationens syfte, vilket är att med bibehållande av den gamlas former bygga vidare på något nytt med utgångspunkt från de gångna årens erfarenheter.

Efter en livlig diskussion beslöt Länsförbundet enhälligt, att Södermanlands länsförbund av F. K. R. skall övergå till att vara Södermanlands länsförbund av Svenska Kvinnors Vänsterförbund. Man beslöt vidare att söka få fröken Tamms anförande tryckt som broschyr för att utsändas till alla förbundets medlemmar.

Härpå företogs val av ombud i centralstyrelsen samt styrelseval. Den förutvarande styrelsen med fröken Tamm som ordförande utsågs till interimsstyrelse med uppdrag att arbeta om Länsförbundets stadgar samt besluta om tid och plats för ett konstituerande möte. Därvid framfördes en önskan, att detta möte skulle komma till stånd under hösten 1931 för att man samtidigt skulle kunna högtidlighålla 10-årsminnet av Länsförbundets bildande.

Efter gemensam middag samlades man åter å godtemplarlokalen till ett offentligt föredrag av doktor *Andrea Andreen-Svedberg* om *Lösdriveri, vanart och prostitution.*

Efter en redogörelse för reglementeringens genomförande samt proteströrelsen mot lagfästandet av ett i och för sig samhällsskadligt förhållande och lagens dubbelspel mot de prostituerade kvinnorna kom talaren över till de senare årens arbete med lagstiftningen på detta område. De olika förslag, som kommit fram, gingos igenom samt kritiken mot dem från olika håll.

Till sist omnämndes den aktion, som av olika kvinnosammanslutningar sattes i gång inför den väntade propositionen till innevarande års riksdag. Tal. visade på de mindre önskvärda punkterna i det nya förslaget till vanartslag och erinrade om de motioner, som det framkallat i båda kamrarna.

Det värdefulla nya, som kommit fram tack vare den myckna kritiken mot de olika förslagen, särskilt från kvinnohåll, är önskan om en stödjande, skyddande och upplysande verksamhet upp till 21 år. Vi kan med rätta anklagas för att vi låtit den ena generationen efter den andra hur som helst krångla sig fram på dessa svåra marker. Upplysningen enbart kan dock ej skapa om människorna. Den måste också i sig ha en eggelse att slå in på nya vägar. Vi måste också tro på att detta skall lyckas för flera och flera, generation efter generation.

Frälsningsarméns Alkoholisthem
Kurön
(Åtnjuter statsbidrag)
Två timmars ångbåtsresa från Sthlm
Prospekt och övriga handlingar sändas från Socialsekreteraren, Östermalmsg. 24, Stockholm.

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GÖTGATAN 52 „ „ 333 09

Nordiska folkhögskolan i Genève.

Den nordiska folkhögskolan i Genève begynte den 1 april sin första kurs. Från deltagare i invigningsfesten — en av dem elev vid kursen — har Tidevarvet fått mottaga följande skildringar av högtidligheten.

•

I en liten trädgårdsvilla, vackert belägen vid Genèvesjön, tio minuters järnvägsresa från Genève, öppnades, med en enkel invigningsfest, den Nordiska folkhögskolan i Genève, onsdagen den 1 april.

Solen strålade från en molnfri himmel, då de fyra nordiska flaggorna gingo i topp och styrelsens ordförande, d:r Christian Lange, med ett kort tal hälsade de närvarande välkomna.

Föredraget åhördes av en intresserad publik, som trots det milda Marie-Bebådelsedagsvädret talrikt hade infunnit sig.

Lokalföreningen i Eskilstuna, som var årsmötets värd denna gång, hade med blommor, påskris och hemstöpta ljus i vackra tennstakar prytt både lokalen och ett under många goda ting dignande kaffebord. Mötets tack till de gästfria värdarna framfördes till sist av fröken Tamm.

•

Östergötlands länsförbund av frisinnade Kvinnors Riksförbund höll lördagen den 28 mars årsmöte i Linköping.

Fröken Betty Olsson redogjorde för Centralstyrelsemötet i Stockholm, varefter förbundet enhälligt beslöt att omorganisera sig till *Östergötlands länsförbund av Svenska Kvinnors Vänsterförbund.* Till ordförande valdes fru Märta Nilsson, Linköping. Övriga styrelsemedlemmar blevo: fruarna Anna Alsterling, K. Sahlin och Anna Samuel, Linköping, fruarna Elsa Thysell, Hedvig Tengzelius, Lizzie Grönwald och Ingeborg Sörlin samt fröken Betty Olsson, Norrköping, fröknarna Erika Häckner och Lydia Nilsson, Motala.

Revisorer blevo fröknarna Octavia Lundell och Marg. Lundberg, Norrköping, med fruarna Ada Omberg och Anna Jonsson, Linköping, som suppleanter.

Till centralstyrelsemedlemmar valdes fru Märta Nilsson och fröken Betty Olsson med suppleanterna fruarna Elsa Thysell, Lizzie Grönwald, Elsa Alkman, Anna Alsterling samt fröken Erika Häckner.

Därefter höll journalisten fil. doktor fröken George L. Wulff ett mycket intressant föredrag på tyska om nyorganisationen för social hjälp i Wien, med särskild hänsyn till moderskapsskydd och barnavård. Föredraget tolkades på svenska av fru Lilian Löwenadler.

•

Upsala länsförbund av Frisinnade Kvinnors Riksförbund höll årsmöte den 10 mars, varvid förbundet ombildades till *Upsalakretsen av Svenska Kvinnors Vänsterförbund.*

Till styrelsemedlemmar valdes fru Märta Tamm-Götlind, ordf., fröken Hillevi Otterborg, fröken Anna Palm, fruarna Sara Brusewitz och Gerda von Zeipel med fröknarna Hildegard Blidh och Halvi Colleen som suppleanter. Till centralstyrelsemedlemmar valdes fru Märta Tamm-Götlind, fröken Lisa von Post och fröken Hildegard Blidh.

Talaren tackade särskilt de tre män, Sven Backlund, Ludvig Krabbe och Sture Thorsson, vilka, genom sitt energiska och hängivna arbete på den otroligt korta tiden av tre månader, lyckats förverkliga denna vackra tanke, att ungdom från de fyra nordiska folken under sakkunnig ledning skulle här nere i centrum för världssamarbetet få fördjupad kunskap om och vidgad syn på internationella problem.

Ännu så sent som i december 1930 fanns endast *en* av de fem för skolans grundande nödvändiga betingelserna, nämligen lärarkrafter. Det är alla de i Genève i olika institutioner arbetande skandinaverna, som gratis ställt sig till skolans förfogande denna första kurs. Men elever, hus, ledare och pengar? Ja, elever ha strömmat till. 34 ha antagits, men nästan lika många har man måst avvisa, så att en extra kurs skall anordnas redan i augusti i år. Pengar har givits från olika håll. Nobelstiftelsen i Oslo, Carlsbergsfonden i Köpenhamn m. fl. ha bidragit. Till ledare har utsetts rektor Allan Degerman från Viskadalens folkhögskola och en villa har hyrts.

Talaren hälsade rektor Degerman välkommen och uttryckte sin förvissning om att styrelsen gjort ett gott val.

Kerstin Hesselgren tackades särskilt för hennes outtröttliga arbete bland annat med att finna lämpliga elever. Svenskarna äro också i överväldigande majoritet — 20 stycken. Elevernas ålder varierar mellan 50 och 18 år. Denna första kurs omfattar endast tre månader. Man har dock tänkt sig sedermera sex månaders kurser.

Rektor Degerman tackade för visat förtroende och uppläste några telegram från olika institutioner och intresserade vänner i Skandinavien.

Eleverna sjöngo en sång och därmed var den enkla högtidligheten slut.

Nästan alla skandinaver, som äro i Genève, voro närvarande och några särskilt inbjudna från andra nationer.

Må skolan nu även bli den andliga kraftkälla för vår nordiska ungdom, som initiativtagarna tänka och hoppas.

Genève den 1 april 1931.

Karin Falck.

•

Det är en underlig känsla, som griper en vid åsynen av de nordiska färgerna i topp. En ödmjuk och stolt på samma gång. Nordens symboler i händelsernas centrum. Nordisk tanke och nordiskt språk. Ett enigt Norden slår vakt kring de fyra flaggorna. Stämningen är överväldigande.

Nordens representanter här nere ha tänkt stora tankar och drömt djärva drömmar. Vi ana, vad de tänkt och drömt, och vi känna en hisnande bävan. Skall deras dröm bli verklighet? fråga vi oss. Skall Nordiska folkhögskolan i Genève vara ett av förebuden till en ny dag i Nordens och världens historia. Är den kanske rent av en strimma av den nya dagen, som kärlekens sol med förbrödringens evangelium skall lysa över, eller blir den endast — ett stjärnskott i natten! Och medan vi fråga allt detta, strålar solen varm från klarblå himmel, sträcka vårblommorna förtroendefullt sina öppnade kalkar mot himlen och — sända Jurabergen kyliga, hotande vindar från sina skimrande vita och kalla toppar.

Colovrex s/Bellevue d. 1/4 1931.

Jenny Johansson.

NATURLIG VÄLSMAK
GIVA ROBERTS' **HUSHÅLLS-AROMER** FLAVOURETTER
VID BAKNING OCH MATLAGNING
Citron, Cedro, Mandel, Vanilj och Saffran
i eleganta droppflaskor med guldetikett à 50 öre.
Säljas i varje välsorterad speceriaffär.

NORDEN INFÖR 1932.

(Forts. fr. sid. 1.)

strerade det med tidningsannonser. Som kontrast mot detta var det kooperativa husbygget ett positivt arbete i fredens tjänst.

Den norske psykologen Ingjald Nissen sökte krigets orsaker hos individen, i ångestföreställningar, fixerade redan i barndomen som bilda den psykologiska botten för krigspsykosen. De vanskligheter som föra till krig äro uteslutande av själslig art.

Professor Gunnar Silverstolpe knöt an här och uttalade sin mening att de ekonomiska faktorerna ej ha den skuld i krigen som de dogmatiska marxisterna mena. Snarare föreslog han att det måtte vara något fel i den kemiska blandningen hos människan, som givit stridsinstinkten en så övervägande stor plats hos människan på förnuftets bekostnad.

Ett nytt försvar.

Liksom en gång William James sysslade fru Adler i sitt välkomstanförande med krigets moraliska ersättare, men samtidigt också dess politiska. Hon sammanfattade det i följande formel:

Nordiskt förbund
för
Nationernas förbund
och
Ett nytt försvar.

Hon tänkte sig att från ett enat Norden skulle komma ett krafttillskott till Nationernas förbund som genomsyrade det till att bli den fredliga världsorganisation det är ämnat att bliva. Vidare att vår insats skulle beseglas genom att vi bytte ut vårt gamla odugliga och farliga försvar mot en stridsformation mot alla samhällets inre fiender, sjukdom, fattigdom och okunnighet, jämsides med en internationell hjälpkår att stå till tjänst var i världen naturkatastrofer eller andra olyckor skapat en situation som de drabbade ej själva kunde bemästra.

Från de mera teoretiska grundgrävningarna och de större framtidsplanerna smalnade diskussionen ner till frågan om Nordens hållning inför 1932 års nedrustningskonferens.

Handlingarna skola prövas.

Redaktör Sven Backlund kom den sista dagen och höll ett vältaligt anförande över situationen. Det var präglat av den från Frankrike kommande djupa misstron till den tyska militarismen och den franska föreställningen om Tysklands nästan övermänskliga krafter. Men detta blandades med pacifistens och folkförbundsmannens tro på att situationen icke skall mötas med våld och rustningar till våld utan med politikens införande på folkförbundslinjer och genom avrustning.

Backlunds hjärna är mottagare, bearbetare och återutsändare av alla de stridiga strömningar som korsas nere i Genève, vilket egentligen är en oerhörd uppgift för en hjärna. Den förblir alltid Backlunds och lyder alltid hans optimistiska hjärta, men samtidigt får man genom den heta pustar av de olika stämningar och strider som uppröra Genèvefolket. Den sista starka stämningen var hans oerhörda avsmak över att fascister och hitlerianer drivit nedrustningspropaganda under det förberedande arbetet i Genève. Det är ju för resten ett fenomen, som varit framträdande under de sista åren, liksom på den tid då de världsliga motståndarna till kristendomen besegrade den genom att ta över dess terminologi. Militarismen har lagt beslag på idén om Paneuropa, den har försökt leva högt på Nationernas förbunds sanktionsparagrafer och har hela tiden varit som hemma i alla avrustningskonferenser, fast alla inte varit så klumpiga som de klumpiga tyskar vilka i pakten § 8 och löftet om allmän nedrustning se större chanser för dem själva i nästa krig. Lägger man därtill alla dem som genom deklarationer för internationell avrustning bemött varje krav på självständig avrustning, så har man en präktig samling, vilken det nu gäller att pröva på dess handlingar.

Krigsberedskapens försvinnande.

Den resolution som antogs enhälligt och under stark stämning var av följande lydelse.

Medborgare från de nordiska länderna, som varit samlade på Ekered för att överlägga om förutsättningarna för en nordisk insats på nedrustningskonferensen år 1932, ha enats om följande:

De nordiska folkens regeringar böra söka kontakt med varandra för att undersöka möjligheten för ett gemensamt uppträdande vid denna nedrustningskonferens på grundval av framför allt följande tre principer:

1) En konvention om inskränkning av rustningarna måste beröra samtliga konventionens undertecknare på så sätt att alla, och alltså även de nordiska staterna, äro beredda att i samband med konventionens undertecknande verkställa en effektiv nedskärning av sin nuvarande krigsberedskap.

2) I konventionen måste uttryckligen fastslås, att inskränkningen av rustningarna skall fortlöpa med krigsberedskapens fullständiga försvinnande inom överskådlig tid som mål.

3) I konventionen måste den redan under det förberedande arbetet i Genève föreslagna bannlysningen av all kemisk krigföring göras effektiv, genom ett fullständigt avskaffande av krigsflyget såsom redan skett i Tyskland och de andra besegrade staterna genom fredsfördragen. I samband därmed måste fredsflyget ställas under internationell förvaltning för att undandragas de enskilda staternas inflytande.

Dess första punkt sammanfaller med det krav Tidevarvet ofta framfört att de nordiska staterna borde handla gemensamt och positivt. Deras officiella hållning under det förberedande arbetet tyder ej därpå. Ser man hur de ställt sig i de olika omröstningarna, finner man att de alltför ofta avstått från att rösta. Om man över huvud bland pacifistiska politiker i utlandet ser mot Norden och väntar ett initiativ, så är det därför att denna grupp av stater icke är intrasslad i någon av de stora varandra motsatta kombinationerna av stater och inte så vitt man vet ha några hemliga intressen bakom sin fredspolitik.

Resolutionens tre punkter synas oss vara ett gott bidrag till diskussionen.

1) Det är icke så självklart att det ej behöver påpekas att nedrustningen måste beröra samtliga stater. Det finns säkert inom stater, som anse sig redan nu rusta i underkant — och dit hör även Sverige — planer på att skaffa sig marginal för upprustning vid lägligt tillfälle. Man skall i diskussionen utomlands finna att även sådana sticka upp huvudena, som ha en sådan rustningslängtan att de hellre förorda att ge Tyskland licens på att fördubbla sin armé, för att sålunda olikheten månde hävas staterna emellan, än de gå med på att värnpliktsländerna minska sina arméer. Det behövs därför att principen allas nedrustning, oavsett de nuvarande olikheterna, slås fast och blir opinionens krav.

2) Det samma gäller punkten 2, principen om en gradvis nedrustning. Här ansluter man sig till det föreliggande konventionsförslagets § om den permanenta avrustningskommissionen och understryker nödvändigheten av att militarismen aldrig får en bestämd standard att inrätta sig på.

3) Den tredje punkten rör sig om mera tekniska frågor och kan icke göra anspråk på att anvisa den enda saliggörande vägen för rustningsminskning. Flera olika vägar äro ju nu under debatt och budget-

"Kvinnolistan."

Ett inlägg.

När undertecknad öppnade senaste numret av Tidevarvet föll min blick på den ledande artikeln med rubriken »Kvinnolistan». Att däri skulle förekomma utfall mot de borgerliga vänsterpartierna, enkannerligen det frisinnade, var ju att vänta eftersom älskvärdheter av den sorten höra till Tidevarvets specialiteter. Men jag trodde verkligen inte att framställningen skulle innehålla en öppendaglig osanning. Min förundran blev därför stor när jag läste följande passus:

»Om vi granska listorna till årets stadsfullmäktigeval, kan det svårligen förmärkas, att kvinnorna där 'gjort sig gällande'. Vad ha de vunnit med sin lojalitet? Mellanpartierna disponera visserligen ej många platser, men icke *en* kvinna står på valbar plats.» (Tidevarvets egen kursivering.)

Hur kan Tidevarvets redaktion nedlåta sig till ett sådant påstående?

De frisinnade i Stockholm inneha till dess nuvarande mandattid utgår fyra stadsfullmäktigemandat (nämligen ett i vardera av andra, tredje, fjärde och femte kretsarna) samt lika många elektorsmandat. De kandidater, som uppställdes till erhållande av något bland dessa mandat, erhöllo följaktligen vad man kallar *valbara platser* på röstsedlarna.

Som första namn för de frisinnade i andra valkretsen framfördes stadsfullmäktigen, lärarinnan fröken Hedvig Rinander, vilken f. n. representerar just denna krets. (En alternerande lista, uppgjord i fullt samförstånd med fröken R., stärkte hennes utsikter att bliva omvald.) Och på elektorslistan innehade landshövdingskan fru Ellen Hagen fjärde platsen, sålunda även den valbar.

Trots att de frisinnade i andra valkretsen ökade sin röstsiffra med ej mindre än 21,2 procent blev beklagligt nog ingendera av dessa dugande kvinnor vald, beroende på socialdemokraternas starka framryckning. Det hade dock erfordrats endast att i denna krets ytterligare 300 röster avgivits på de frisinnades valsedel till stadsfullmäktigevalet för att fröken Rinander skulle blivit omvald till fullmäktig. Därest de frisinnades elektorslista i samma valkrets erhållit ytterligare 422 röster skulle fru Hagen blivit nyvald som elektor.

Här hade anhängarna av den s. k. kvinnolistan haft en arbetsuppgift att fylla. Med mindre arbete och kostnader, än vad som 1927 och 1928 ägnades ett hopplöst företag, skulle nu ett praktiskt resultat stått att vinna.

Stockholm den 26 mars 1931.

Gunnar Hammarlund.

•

Då hr Hammarlund någon gång frambär en mot Tidevarvet avvikande mening, sker det med stor iver och mynnar alltid ut i tvenne påståenden. Så även denna gång.

Hr Hammarlund vill låta påskina, att Tidevarvet för lögnens talan. Han upplyser oss om, att de frisinnade i en krets vid stadsfullmäktigevalen hade två listor, den ena med ett kvinnligt, den andra med ett manligt namn först, och att den senare var upprättad för att liksom stärka den kvinnliga kandidatens utsikt att bli vald. Det är oss bekant, att dessa två listor förelågo, men vi veta också, att när liknande fall äga rum, brukar det vara för att hjälpa den manliga kandidaten, som visserligen förfogar över större delen av partiets manliga väljare med fruar, systrar och fastrar m. m., men till äventyrs också bör söka försäkra sig om dess självförsörjande och självständiga kvinnor. Vi erfara nu med glädje, att så icke varit förhållandet denna gång. — Ett annat sätt, som ofta tillämpas i vår på det psykologiska området högt utvecklade tid, när man vill locka kvinnoröster, är att sätta ett kvinnligt namn långt ner i nummerordningen på valsedeln. Den osäkra platsen anses skola stimulera kvinnorna till deltagande i valet — förutom att de föregående namnen få förhand. Och då hr Hammarlund beträffande elektorsvalen kallar fjärde plats på de frisinnades lista valbar, därför att fem platser förut disponerats, måste vi tyvärr anmäla en avvikande uppfattning. Höstens landstingsval hade väl tydligt nog ådagalagt de frisinnades ställning, och intet förnuftigt skäl kunde ge anledning tro att inte partiets tillbakagång skulle bli lika stor även vid Stockholmsvalet. När de frisinnade därtill förfogade över ett inom partiet så framskjutet kvinnligt kandidatnamn, förmena vi, att andra plats rättmätigt borde tillkommit henne för såvitt hennes inval varit åsyftat. Fjärde plats — som nu — verkar ovillkorligen mera som ovan omtalade placering av kvinnonamn.

Hr Hammarlund klagar också alltid över Tidevarvets kritik angående mellanpartierna. Vad rätt har denna klagan? Vi vilja en gång för alla säga ifrån, att Tidevarvet aldrig givit sig ut för att representera nuvarande reaktionära liberalism och reaktionära frisinne. Tidevarvet är en radikal tidning och har som sådan rätt att hävda sin mening och uttala sitt ogillande över den frisinnade-liberala utvecklingen i konservativ riktning.

Det förefaller därför något egendomligt, då hr Hammarlund slutar med en anmärkning, att kvinnolistans anhängare, varmed här väl menas Tidevarvet, haft en arbetsuppgift att fylla genom att laga att de frisinnades kvinnliga kandidater blivit valda, vilket kunde kostat »mindre arbete och kostnader än vad 1927 och 1928 ägnades ett hopplöst företag». För vår del anse vi de frisinnade och liberala partierna för närvarande som ett ganska »hopplöst företag». För övrigt ha vi den åsikten beträffande ett val, att där icke endast är fråga om mindre arbete och kostnader utan i främsta rummet gäller att kämpa för en åskådning och stå för den.

Hr Hammarlunds beräkning, att om de på s. k. valbar plats uppsatta kvinnliga kandidaterna erhållit så många röster till, som nu fattades, hade de blivit valda, är alldeles riktig, men det är icke något särskilt utmärkande för detta val utan en allmänt gällande regel. Om platsen är valbar eller icke, beror på, om antalet röster är tillräckligt. Men nu var det inte tillräckligt.

Redaktionen.

Vi stå till tjänst

BORDSVATTEN

Drick
Ramlösa
Vårt lands enda naturligt alkaliska vatten

DAMKONFEKTION

DAMKONFEKTION
Klänningar, färdiga och på beställning.
Underkläder och strumpor m. m.
SYSTRARNA SVENSON
Linnégatan 9—11. Tel. O. 67 36.

HOTELL

Hotell o. Pensionat Esplanade
Blasieholmsgatan 3, Stockholm.
Telefon Norr 312 55 (växel)
FREDRIKSHOVS PENSIONAT
Fredrikshovsgatan 10, tel. 739 48, 791 34.
även **Hällegårds pensionat, Skärsätra**
Tel. Skärsätra 4. REKOMMENDERAS.
Moderna, trevliga rum. • Billiga priser.
Fru ANNA FAHLSTRÖM.

INSTITUT

Doktor A. Kjellbergs Institut
(Innehavare Doktor Sven Backman.)
Kurs i fysikalisk behandling:
Massage, sjukgymnastik, ljus-, elektrisk- och värmebehandling.
Centrum, Sveavägen 28, *Stockholm*.
Begär prospekt. Tel. Norr 6 67.

KEMISK TORRTVÄTT

Kemisk Torrtvätt

Nettoyage à sec. Dry-cleaning
Kostymer, Kappor, Klänningar, Motorkläder, Pälsar, Draperier, etc. bliva som nya.
Moderata priser. Hämtas o. hemsändes
DEGENS KEMISKA TVÄTTANSTALT
Ölandsgatan 44 STOCKHOLM Tel. Sö. 341 39
Butik, Ringvägen 127. Tel. Sö. 187 15.

NYHET FÖR SVERIGE!

Parfums
Coryse-Salomé
61 Regeringsgatan 61
PARFYMER — EAU DE COLOGNE — PUDER
CREMER — BADSALT — BRILLIANTINE
MUNVATTEN
Allt i lös vikt!

Trötthet, Huvudvärk
och därmed följande illamående om stundom är typiskt för blodbrist. Med järnmedicinen IDOZAN övervinnes dessa obehag. IDOZAN förordas av läkare. Fås i alla apotek.
IDOZAN A *svagt avförande.*
IDOZAN B *ej avförande.*
Kina-IDOZAN *särskilt stärkande.*

100-procentig arom i kooperativas kaffe i lufttäta dubbelpåsar

MEDALJER, PLAKETTER och FÖRENINGSMÄRKEN
till direkta fabrikspriser från
Prager & Lojdas
Stockholmskontor
STOCKHOLM
Mästersamuelsgatan 57. Tel. 56 14.

Giron:r 1544
Tidevarvet började 1931 sin nionde årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 11 april 1931 — N:r 15

Prenumerera
på TIDEVARVET för år 1931.
Pris 6 Kr. per år.

minskningen har blivit den väg kring vilken majoriteten av stater enat sig. Men den punkt som framfördes på Ekered har den fördelen att den går på det kommande krigets huvudvapen, nämligen luftvapnet.

Giftkrigets bekämpande.

I det föreliggande konventionsförslaget, som skall fram på 1932 års konferens, finnes en § som föreslår att de undertecknande paterna skola avstå från att använda giftgaser, men, under förutsättning av ömsesidighet. En sådan § tillåter alltid förberedelser till giftkrig. Parlamentariska unionens förslag begär ovillkorligt förbud även för förberedelser. Men dessa kunna som bekant alltid maskeras bakom färgämnes-, gödningsämnes- och konstsilkeindustrierna. Ekeredsresolutionen riktar sig mot det mera lättkontrollerade vapen som gör giftvapnet verkningsfullt, nämligen flygvapnet. Den föreslår att alla stater här gå ner till Tysklands situation och göra sig av med sina flygvapen. Men begär man det, måste man också röra vid fredsflyget. Det är väl allmänt erkänt att Tysklands starkt utvecklade fredsflyg är så byggt, att det i nödfall skall kunna förvandlas till krigsflygflotta.

Krigsflygets begränsning.

Konventionsförslagets metoder för begränsning av krigsflyget äro enligt både engelska och tyska reservationerna icke tillfredsställande. Det vill inskränka antal plan och hästkrafter men rör inte vid reserverna av de maskiner som ligga hoppackade, ännu ej hopsatta. Här måste det alltså tas hårdare tag, och Ekeredsresolutionen föreslår total avväpning.

Rörande den omtälige punkten om fredsflygets förvandling till krigsflyg innehåller konventionsförslaget den bestämmelsen att staterna inte få föreskriva eller understödja militär konstruktion av fredsplan. Men regeringarna behöva enligt detta icke lova att förhindra att flygplan konstrueras för dubbla ändamål. Den saken torde också vara svår att kontrollera, så länge flygindustrien och flygväsendet äro nationella. Ekeredsresolutionen har därför tagit upp ett tidigare diskuterat förslag om internationell förvaltning av fredsflyget.

Tre vanföreställningar som brytas.

Den största hämning vi ha att bryta, om en opinion skall skapas för ett nordiskt ingripande, är vår föreställning att numera ingenting världspolitiskt kan hända hos oss eller genom oss.

Den andra vanföreställningen som måste brytas är den att vi inte hå någon militarism och att vi äro så oskyldiga och fredliga. Därför borde vi samtidigt med att vi överväga ett internationellt ingripande också begrunda vår egen krigsindustri. Sverige som det 6:te vapenexporterande landet måste skaffa sig moralisk prestige genom att visa att vi äro vakna för ansvaret att hysa en sådan internationell industri. Ett land som frivilligt rensar upp hos sig självt kan ha något att säga till om hos andra.

Den tredje vanföreställningen är att allting måste gå i tuppfjät. Om vi bara tittade oss litet omkring skulle vi se att stora och snabba förvandlingar ske runt om i världen. Många folk ha stått upp till förvandling, varför då icke även Europas? Herren kan allt med hast förvandla, sade de gamle, då de sågo sådana under för sina ögon. Och det är sant.

Visst är att vår strävan, våra försök, hur ringa de äro, gå i livets linje. Det vi attackera är ett utdömt, ett ruttet, fast utanpå fast och stolt system.

Elin Wägner.

"En präktig flicka"

av EVA SCHMIDT.

Hon, som berättade denna kväll vid en kopp te och cigarretter i en munter krets uppe i en självförsörjandes vackra våning, hon var liten och smidig och nästan vän, man skulle nämnt hennes ålder till omkring trettioåtta — kanske —.

Men hon talade om ålderdomens ingångna dag. Koketterar hon med sin ålder? tänkte man, med den som inte synts! — det är vi väl alla ifrån!

Men litet lyrisk var ju alltid hon, Helena — hon sade:

— Den har således kommit till en nu, den stunden då man blev gammal, då det kom som liksom tog bort ett stycke ur den luft man skulle andas, och där blev bara en materia av något grått som man ändå måste sticka sig in i. — — — Att bli *gammal!* — Och så lömskt och tyst och fort det kommit! Som på en enda dag. — Så blir:

Det är en fredagskväll, jag sitter bredvid maken vid runda vardagsrumsbordet, vid kvällslampan som brinner med stilla sken. Naturligtvis skulle det ha varit risslande vintergrenar utanför och tyst i rummet, och brasan, som susar med de sista glöden. Men vi bo vid en trädlös gata, och värmeledningen tiger alltid, och det är en hiss, som går opp och ner utanför. —

Så är det bara vi själva som, liksom fars och farfars fordom, vakta ut tiden och timmarna. Vi vänta, vi är förargade, vi se mot klockan. Men vad betyder nu det egentligen. Vi är ju bara två som nu i kväll — fast underligt plötsligt, på en gång — kommit på De Gamlas sida. Vi ha blivit litet mindrevärdiga, och vi känner det. — Vi sitter här och väntar. — Vi väntar på vår son, vår ende pojke, som är ute och roar sig med en flicka.

Pojkens far säger — som fäder sagt i alla tider: — Var det någon som sa någon bestämd tid åt honom?

— Nej. — Men nu är klockan 11. Han kommer väl på ögonblicket om han inte ska följa flickan hem. —

— Han roar sig i kväll, han! Men han betalar ju själv sin biljett. —

Ja — det är just det som avdankar regeringsformen och gör allting förändrat från förr — han betalar själv sin biljett. Sedan två månader har han en egen, fast lön av 48 öre i timmen — 3,84 om dagen — betalar sitt eget soliga rum i familjevåningen och då och då en slips eller hatt men eljest intet av den livets nödtorft, som omger honom. Och veckolönen räcker till en och annan biobiljett, ibland till en teaterbiljett. Han älskar teater, Dramatiska teatern med de Wahl i en riktigt kraftfyllid kunga- eller hjälteroll har varit för hans öron som efterlängtat havsbrus alltsen femtonåren. Då hade ju vi två inte hunnit bli gamlare, än att vi vandrade vid hans sida genom gatorna om kvällen och log åt hänryckningen och gladdes med den och diskuterade med den unge allting, scenens tal och gestalter och vredens färg och purpurmantelns — ur femtonårssynpunkt — då var vi ju riktigt unga.

Det är bara tre år sedan. Nu sitter vi hemma. Ensamma, plötsligt äldrade.

Kl. 12,15 öppnar han tamburdörren och nickar in, medan jag ser honom svepa av den vita kragskyddaren, som ger honom något uppriggat och fullvuxet — en ung man som träder in från en fest. — Jag kanske tänkte, medvetet eller så svagt att det måste räknas till det undermedvetna: Väl att fredagsavlöningen inte ger mer än 22 kronor. Räcker inte till supé efter teatern.

Men förargade fadern talar nu till den unge. Inte alls orden, som väntande, otåliga timmar borde ordnat till, utan helt andra: — Det var väl roligt!

— Ja, det var inget skräp! svarar han förtjust. Och han börjar genast redogörelsen för de sinnrika scentekniska detaljerna.

Jag lyssnar den stunden, sedan säger jag lugnt och utan huvudintresse: Hurdan var flickan? — Det är förargligt, jag vet ju inte vad hon heter i förnamn, han har träffat henne på en ungdomsbjudning i förra veckan.

Men hans ansikte lyser upp alldeles påtagligt:

— Jo, *det var en präktig flicka!* Hon betalade för sej själv!

Han halar upp ur byxfickan en gammal pojkportmonnä: — Nitton kronor har jag kvar. Hon betalade sin biljett och köpte program. Jag betalade garderoben! hans hand drar med verklig förnöjelse igenom de nitton kronorna.

Det är så mäna gånger här i livet som man har en vinst av att inte skratta, när man ändå själv skulle tycka, att stunden ger det. Så nu. Jag smålog inte ett dugg, fast jag tyckte, att jag hade det rätt lustigt och barnaaktigt oegentligt framför mig. Ty det var säkert han, som föreslagit flickan, att de skulle gå på teatern, och pjäsvalet var säkert hans. Jag börjar i stället förtydliga i sina detaljer detta utslag av den nya tiden.

— Har flickan en plats och högre lön än du kanske?

— Nej, inte! Hon går på en kurs och bor hemma hos pappan sin, pappan är direktör, och han ger henne 100 kronor i månaden tills hon får en plats å får lön.

— Då är ju allting alldeles riktigt, det tycker man, hon får 100 kr. i månaden av sin pappa direktören, du har 90 och får knoga rätt bra för dem i 8 timmar om dan, ni är i närvarande stund ungefär lika rika, och var och en får ju ansvara för vad han har råd till — — —.

— Visst! säger han lugnt och klart. Nu ska ja betala Mams vecktian, hyran för rummet, varsågo'. Ja, det var en präktig flicka, jag har hört av kamraterna från många håll, att det finns bara en sån på hundrat. Det var tur för mej, att ja träffa på just den hundrade! Han ser verkligen så förnöjd ut, han håller på att dividera ut sina pengar för den nyss begynta veckan — hans vecka börjar alltid på fredag. — Sådan vikt han lägger vid detta att ha bårgat in tre kronor! — Är han snål? tänker jag litet svävande. Nåja, det är kanske inte alldeles utan, det har hans fader anmärkt förut, men man får minnas ändå, att han har ett ganska skarpt knog, för sina nitti, och naturligtvis vet han, att det är många pojkar, som inte betala hemma, när de bara har sin första lön — han får betala 40 kr. till sitt rum. — — — Är det nu verkligen sant? sade den lilla ungdomliga, att det är just den flickan, som är »en på hundrat», som han har träffat på? — Jag frågar för att få svar, sade hon. Känner ni några familjeflickor, de sällsynta, de unga. De ska väl bli självförsörjande de med med tiden, och då blir väl saken oftast en annan. Men nu, medan de än går på kurser eller i skolan och bor hemma hos pappa och mamma sin?

Då steg diskussionen fram så het. — Den självförsörjande femtioåriga vårdinnan, som icke hade egna barn men tre systerdöttrar och således kunde se saken klokast och riktigast, svarade snabbt:

— Jag har lärt mig att bedöma karaktärer just på den frågan. Nu i första hand hos mina tre systerdöttrar. De ha ungefär samma lön alla tre — 200 kr. i månaden — bo hemma mycket billigt och är rätt mycket ute i höjenas virvel — alla tre. Men om de två äldsta, som håller ihop, om dem skulle jag vilja säga, att de ha det andliga skarpsinne, den intuition som kommer dem att se på människor de föras tillsammans med med en annan blick än den som skulle kommit till användning just under en festlig kväll. Som om de alltid, letande, övertänkte vardagens handling och vardagens duglighet bakom, med en fast vana att handla efter en given förutsättning — den förutsättningen de finner mest det är att andra omkring dem också har 200 kr. i månaden. — Handlingen blir: den som vill ha litet roligt betalar för sig själv. — Men den tredje hon är ett fladdrande flarn, inte sötare än de andra två men kanske gladare — och mindre hänsynsfull, hon ser festkvällens människor och ingenting annat, de egenskaper som kan ligga där bakom har hon aldrig gittat klistra etikett på och avlyssnar inga drömmerier, där klagan har tonen. Hur hon nu lägger sin skälmska blick under pannlocken och använder sina andra små personliga tricks, så blir hon observerad, och hon blir bjuden ut än hit än dit — ytterst sällan självbetalande — hennes kontanta förmögenhet är vid månadsslutet kanske icke mer betydande än hennes systrars, men hon har köpt mera kläder och roat sig avsevärt mer. — Men, om jag inte har studerat här alldeles fel personlighetens självkänsla — vad gagn den gör och vad lön den får — så är det de där två, de två äldsta, som ska finna god vänskap i världen och möta tillit — därför att de hatt nära nog sen barndomsåren, enkel och självklar, känslan för värderingen av arbetet och arbetslönen — av eget arbete — andras arbete.

— Kan vara fel slutsats ändå, sade Anna-Karin, banktjänsteman, medlande milt, att icke åsikten skulle kunna utlåsas, framtagen ur hennes eget yrke. — Det vet man väl, att vid alla förskingringar, både stora, grundliga, sedan åratal djupgående och mycket, mycket små och obetänksamma, kommer alltid den låten: En flicka, en kvinna eller ofantligt oresonliga hustrun har funnits i bakgrunden och krävt pengar utan räknetanke. Men har man nu rätt att göra just det motivet till det allenahärskande? Och kan man med full rätt säga att unga tonåringarna lägger grunden med detsätt de låter en manlig arbetskamrat, vän eller beundrare, betala biokvällen eller inträdesbiljetten till restaurantbalen? Kan inte här en rent opersonlig och omedveten handling utgå ur arvet från många generationer? Ärhundradet har ändrat och välvt om så mycket i tillvaron, men det kan ju vara att det icke har hunnit att ta med sig allt — av arvet — så t. ex. det bruket, så invant och förhärskande att en flicka skall bjudas till ett nöje av en man — kan det strängt taget läggas individen till last, den unga individ i vars föreställningsvärld det arvet än ligger bundet? —

— Då får vi skyndsamt se till att ett ansvar kommer att ärvas då! sade en mild och anspråkslös moder, som hade en dotter vid arton år. Det som mahända än här och där, som Anna-Karin säger, går i omedvetenhetens tecken och slentrianens, det ska vi upplysa om ansvaret. Jag, jag har avnjutit historien om Helenas pojke — nej, säg inte en barnslig representant för det stora och utvuxna manliga hela! — tiden är så sträv och grym — har ni inte läst i tidningsspalterna nyss om de unga landsfiskalernas tre lönlösa arbetsår! — de första tre. — Man måste tro! den andra dagen, då festens kväll är förbi, då är det nog många fler än Helenas pojke, som ömsint ur portmonnän radar upp de nitton kronorna.

Ett sakligt hjärta.

(Forts. fr. sid. 1.)

icke? — »Nyss var här hans mamma på besök. — Men hon kunde stanna blott två dagar. — Och hon hade brått att skriva vykort. — Och han läste i sin tjocka bok... Och han lätsades att han var flitig. — Men han såg allt nära och allt fjärran. — Han såg himlen med sjutusen stjärnor — och den gamla frun som satt därunder. — Ensam satt hon här bredvid sin son. — Smålog stilla, som hon icke märkte. — Stad och stjärnor, allt blev blott kulisser. — Den där »vårdshustolen blev en tron.» — Vad nu, herr Kästner? Vad hör jag? Skulle en viss blå blomma, som ni så sakligt och troge går ur vägen för, till sist slå ut också för er? Kanske alldeles gömd i botten på er byxficka under portnyckarna, oangående brev och räkningar? — »Hans mamma satt vid bordet där och skrev. — Allvarligt skött glasögonen tillrätta. — Helt stilla pennan raspade mot kortet. — Han tänkte: Herre Gud, jag älskar henne!»

Herr Kästner, ni är en pojke, en tysk pojke. Mammas stora gosse. Den där mamman har allt skämt bort er grundligt när ni var liten. Det är en lycka, en lycka för er och för alla. Hur hade ni annars kommit igenom era öden? Genom en tysk pojkes öden, som växte upp på glädjelösa gator och så skickades i världskriget. Hur hade ni annars kunnat uthärda det nuvarande Tysklands oerhörda, fantastiska, gränslösa nykterhet — den nykterhet, vars diktare just ni är. — »Sån är vår värld i tusen städer nu! — Och ingen vet varthän dess gator gå. — Därinne i vartannat hörn det spelas, — man spelar skat och pianola där. — — Och i det tredje spelar sorg på violin. — Ett bord stöts kull, värdinnan hämtar kvasten. — Drick skummjölk! står det på en stor affisch. — Så här på natten kan dock ingen läsa.»

Mycket sakligt. Inget är där som inte finns i verkligheten. Också det tillhörande hjärtat, utan vilket — som vetenskapen bevisat — ingenting kommer till stånd, inte ens en dikt blir skriven, hjärtat som ibland slår fortare, ibland långsammare, allt eftersom.

Maria Lazar.

Som en ångvält

går den moderna tiden fram. Ni kan inte hejda utvecklingens gång, men Ni kan hjälpa till att bevara bilden av vår gamla kultur genom att bli medlem av

SKANSENFÖRENINGEN
— SAMFUNDET FÖR NORDISKA MUSEETS FRÄMJANDE —

Årsavgiften — 10 kr. — berättigar Er att få den vackra Årsboken samt återstående nummer av Skansens Nyheter för år 1931, årskort till Nordiska museet och Skansen, fri entré till vissa landsortsmuseer m. fl. förmåner. Ett fåtal exemplar av Skansenboken återstå. De utdelas gratis till nya medlemmar. Avgiften kan erläggas å postgiro 51150.

Gör det i dag!

SKANSENS NYHETERS
ÖSTGÖTANUMMER
till salu hos alla tidningsförsäljare.

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6: —, halvår kr. 3: —, kvartal kr. 1: 50. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
1 text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1931
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.